

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	2TdoVS/4/2024
Identifikačné číslo spisu:	5623011569
Dátum vydania rozhodnutia:	18.09.2024
Meno a priezvisko:	JUDr. Pavol Farkaš
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:5623011569.4

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z jeho predsedu JUDr. Pavla Farkaša a sudcov JUDr. Jany Kostolanskej, JUDr. Petra Štífta, JUDr. Petra Kaňu a JUDr. Beáty Javorkovej v trestnej veci obvineného I. H. pre obzvlášť závažný zločin podvodu podľa § 221 ods. 1, ods. 3 písm. c), písm. d, ods. 4 písm. a) Trestného zákona s poukazom na § 138 písm. j) Trestného zákona a § 139 ods. 1 písm. e) Trestného zákona na neverejnom zasadnutí konanom dňa 18. septembra 2024 v Bratislave, o sťažnosti obvineného proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 27. augusta 2024, sp. zn. 5 Ndt 14/2024, takto

rozhodol:

Podľa § 193 ods. 1 písm. c) Trestného poriadku sťažnosť obvineného I. H. zamietla.

Odôvodnenie

Obvinený dňa 28. decembra 2023 podal prostredníctvom Okresného súdu Liptovský Mikuláš, pracovisko Ružomberok (ďalej tiež „prvostupňový súd“) návrh podľa ustanovenia § 23 Trestného poriadku, ktorým sa domáhal odňatia jeho trestnej veci vedenej na prvostupňovom súde pod sp. zn. 8T/53/2023 a jej prikázania Mestskému súdu Košice.

Predseda senátu 5T, JUDr. Juraj Kliment po predložení veci na rozhodnutie túto vrátil na ďalšie konanie prvostupňovému súdu bez meritórneho rozhodnutia a to vyrozením o procesnom postupe (prípisom) z 1. februára 2024, sp. zn. 5 Ndt 2/2024 v znení:

„Vraciam Vám trestnú vec obžalovaného I. H. bez meritórneho rozhodnutia o jeho návrhu na odňatie a prikázanie veci z 29. decembra 2023, keďže jeho podkladom je námietka zaujatosti, o ktorej sa nekoná (§ 32 ods. 6 Trestného poriadku - nebola vznesená bezodkladne podľa § 31 ods. 5 Trestného poriadku a je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31 Trestného poriadku).

Medzi dôležité dôvody na odňatie a prikázanie veci podľa § 23 Trestného poriadku patrí aj vylúčenie všetkých sudcov príslušného súdu z vykonávania úkonov trestného konania. Rozhodujúcou je v tomto smere existencia niektorého z dôvodu vylúčenia podľa § 31 Trestného poriadku, ktorý musí byť daný u všetkých sudcov príslušného súdu.

Preto ak sa podľa § 32 ods. 6 Trestného poriadku o námietke zaujatosti vznesenej voči konkrétnym sudcom, ktorá je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31 Trestného poriadku nekoná, a

teda takáto námietka nie je spôsobilá vyvolať konanie o vylúčení ani konkrétneho (jednotlivého) sudcu, o to viac nie je potrebné konať ani o návrhu na odňatie a prikázanie vecí, ktorý je založený len na takejto procesne neúčinnnej námietke zaujatosti smerujúcej voči všetkým sudcom príslušného súdu (argumentum a minori ad maius). Túto skutočnosť je však nevyhnutné procesne zaznamenať, aby bolo zrejmé, že takýto návrh na odňatie a prikázanie vecí nezostal nepovšimnutý (rovnako ako v prípade námietky zaujatosti obžalovaného z č. 1. 1989). Pokiaľ v takejto situácii predloží príslušný súd návrh na odňatie a prikázanie vecí najbližšie spoločne nadriadenému súdu, ten mu ho bez rozhodnutia vráti (stanovisko NS SR č.48/2021). V neposlednom rade v tejto súvislosti odkazujem aj na uznesenie I. ÚS 547/2020 z 1. decembra 2020.

V reakcii na uvedené podal obvinený ústavnú sťažnosť, ktorú Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej tiež „Ústavný súd“) najskôr uznesením zo 4. júna 2024, sp. zn. IV. ÚS 281/2024 prijal v celom rozsahu na ďalšie konanie, a zároveň prvostupňovému súdu uložil povinnosť, aby sa v konaní sp. zn. 8T/53/2023 zdržal nariaďovania a vykonávania úkonov trestného konania, a to až do právoplatnosti rozhodnutia Ústavného súdu v tomto konaní.

Následne nálezom zo dňa 25. júla 2024, sp. zn. IV. ÚS 281/2024 (ďalej tiež ako „nález“) rozhodol tak, že postupom najvyššieho súdu pri rozhodovaní o návrhu sťažovateľa na odňatie a prikázanie vecí z 28. decembra 2023 v konaní vedenom pod sp. zn. 5 Ndt 2/2024 bolo porušené základné právo sťažovateľa domáhať sa zákonom ustanoveným postupom svojho práva na súde podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky, právo nebyť odňatý zákonnému sudcovi podľa čl. 48 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky a právo na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd a najvyššiemu súdu vrátil vec na ďalšie konanie o návrhu sťažovateľa na odňatie a prikázanie vecí z 28. decembra 2023.

Ešte pred tým, ako senát 5T najvyššieho súdu rozhodol o odňatí a prikázaní vecí na základe nálezu Ústavného súdu, vzniesol obvinený prostredníctvom svojej obhajkyne JUDr. Ivety Rajtákovskej námietku zaujatosti voči sudcovi JUDr. Jurajovi Klimentovi s poukazom na závery uvedené v tomto náleze.

Senát najvyššieho súdu 5T zložený z jeho predsedu JUDr. Juraja Klimenta a zastupujúcich členov senátu JUDr. Emila Klemaniča a JUDr. Martina Bargela (zloženie senátu bolo odôvodnené v napádanom rozhodnutí) napadnutým uznesením rozhodol podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku tak, že sudca JUDr. Juraj Kliment (ďalej tiež ako „namietaný sudca“) nie je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania vo veci vedenej na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Ndt 14/2024.

I.

Odôvodnenie sťažnosti

Sťažovateľ podal voči uvedenému rozhodnutiu sťažnosť v zákonnej lehote (5. septembra 2024) a to do 3 pracovných dní odo dňa oznámenia napádaného uznesenia (3. septembra 2024), pričom túto riadne odôvodnil.

Námietka zaujatosti obvineného spočíva de facto výlučne na záveroch nálezu Ústavného súdu, pričom za esenciálnu časť (podľa názoru obvineného) deklaráujúcu existenciu dôvodných pochybností o objektívnej nestrannosti a nezaujatosti namietaného sudcu považuje vyjadrenie sudcu JUDr. Juraja Klimenta vo vyznení o procesnom postupe zo dňa 1. februára 2024 sp. zn. 5 Ndt 2/2024, a to konkrétne v pasáži: „Záverom treba dodať, že uvedený návrh na odňatie a prikázanie vecí bol podaný 29. decembra 2023 i keď obžaloba napadla na príslušný súd už 9. augusta 2023, pričom z obsahu súdneho spisu je evidentné, že v prípade predmetného návrhu ide len o jednu z ďalších procesných obštrukcií obžalovaného s cieľom oddialiť rozhodnutie o podanej obžalobe“.

Obvinený dodal, že nie je možné ignorovať paralelu medzi postupom sudcu JUDr. Juraja Klimenta pri konaní o návrhu obvineného na odňatie a prikázanie vecí. Namietaný sudca mal nielen pri vybavovaní tohto návrhu obvineného postupovať spôsobom porušujúcim základné práva obvineného, ale vo

vyrozhnení o procesnom postupe z 1. februára 2024 explicitne konštatovať, teda vyjadriť svoj názor, že toto podanie je „len jednou z ďalších procesných obštrukcií obžalovaného s cieľom oddialiť rozhodnutie o podanej obžalobe.“ Podľa názoru obvineného za týchto okolností je vylúčené, aby neexistovali dôvodné pochybnosti o tom, že pri opätovnom posudzovaní jeho návrhu z 28. decembra 2023 bude namietaný sudca postupovať inak ako tak, že ide len o jednu z ďalších jeho procesných obštrukcií.

K uvedenému tvrdeniu sa v napádanom rozhodnutí vyjadril aj konajúci senát 5T, ktorý na margo namietanej časti vyjadrenia vo výrozhnení o procesnom postupe zo dňa 1. februára 2024 uviedol, že: „Z uvedeného podrobného prehľadu priebehu trestného konania na príslušnom okresnom súde v trestnej veci obžalovaného I. H. vyplýva, že na jednej strane konštatovanie predsedu senátu má a malo reálny základ a nie je a ani nebolo nejakým jeho subjektívnym názorom, a na druhej strane, že uvedené konštatovanie nemá, a ani nebude mať žiadny vplyv na konanie a rozhodnutie o návrhu obžalovaného I. H. na odňatie a príkazanie veci z 28. decembra 2023, keďže ide o 2 diametrálne odlišné veci z hľadiska posúdenia zákonných podmienok na procesný postup podľa § 23 Trestného poriadku.“

Obvinený na vyjadrenie senátu v napádanom rozhodnutí reagoval v odôvodnení sťažnosti tvrdením, že doterajšie pochybnosti o nestrannosti a nezaujatosti zo strany namietaného sudcu získali na intenzite osobitne uvedeným odôvodnením napadnutého uznesenia, keď napriek jednoznačnému konštatovaniu ústavného súdu o tom, že obvinený vo svojom návrhu zo dňa 28. decembra 2023 uviedol zákonne uplatniteľné dôvody na odňatie a príkazanie veci, v odôvodnení sťažnosťou napadnutého uznesenia namietaný sudca opätovne konštatuje, že návrh je len ďalšou procesnou obštrukciou.

Podľa názoru obvineného uvedený postoj vylučuje na jednej strane akceptovanie názoru ústavného súdu o zákonne uplatniteľných dôvodoch jeho návrhu z 28. decembra 2023, na druhej strane rovnako vylučuje neexistenciu pochybnosti, že by namietaný sudca mohol posúdiť tento jeho návrh nezaujato, keďže naďalej zotrúva na názore, že jeho konštatovanie vo výrozhnení o procesnom postupe bolo právne správne.

Záverom obvinený navrhol, aby sťažnostný senát najvyššieho súdu rozhodol tak, že sudca najvyššieho súdu JUDr. Juraj Kliment je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania vedeného na najvyššom súde pod sp. zn. 5 Ndt 14/2024.

II.

Posúdenie dôvodnosti námietky zaujatosti

Iný senát najvyššieho súdu [§ 32 ods. 5 písm. d) Trestného poriadku, § 18 ods. 1 veta druhá zákona č. 757/2004 Z. z. o súdoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov] po zistení, že sťažnosť obvineného spĺňa všetky formálne podmienky, preskúmal v súlade s § 192 ods. 1 Trestného poriadku správnosť výroku napadnutého uznesenia, ako i konanie jemu predchádzajúce a dospel k záveru, že podaná sťažnosť obvineného nie je dôvodná.

Podľa § 31 ods. 1 Trestného poriadku je z vykonávania úkonov trestného konania (okrem iných) vylúčený sudca, u ktorého možno mať pochybnosť o nezaujatosti pre jeho pomer k prejednávanej veci, alebo k osobám, ktorých sa úkon priamo týka, k obhajcovi, zákonnému zástupcovi, splnomocnencom alebo pre pomer k inému orgánu činnému v tomto konaní.

Sťažnostný senát považuje za nevyhnutné úvodom poukázať na právne ťažisko inštitútu námietky zaujatosti vychádzajúcej zo všeobecnej požiadavky nestrannosti súdu zakotvanej v článku 46 ods. 1 a 141 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky.

Nestrannosť súdu (personifikovaného v osobe sudcu) možno vymedziť ako absenciu prítomnosti predsudku a straníckosti v procese vykonávania úkonov v konkrétnej veci. Zaujatosť sudcu je potrebné chápať ako stav, kedy je sudca osobne zainteresovaný na výsledku konkrétneho konania, inak povedané, keď má na výsledku konania osobný prospech (záujem), ale aj v prípade, ak má také poznatky o veci,

ktoré by sa mali preukázať až v priebehu samotného konania a tieto sú spôsobilé (negatívnym či pozitívnym spôsobom) ovplyvniť jeho nestrannosť v rozhodovaní.

A contrario, konajúci sudca musí disponovať požadovanou mierou nestrannosti (nezaujatosti), ktorá sa prejavuje v jeho schopnosti rozhodnúť v danej veci tak, ako by to dokázal urobiť akýkoľvek iný sudca bez pomeru k veci - objektívne, nezaujato a nestranne, len na základe preukázaných skutočností.

O nestrannosť musí dbať predovšetkým sudca sám, pričom pri výkone súdnictva musí za každých okolností zachovať vecný prístup a ovládať svoju subjektívnu sféru vnútorných pocitov, ako aj svoje konanie či už navonok (správaním sa počas interakcie so subjektmi konania), ale aj v samotnom rozhodovaní (v spôsobe, forme a obsahu odôvodnenia rozhodnutia).

V prípade, ak predpoklad sudcovskej nezaujatosti nie je naplnený, je potrebné prostredníctvom zákonom aprobovaných nástrojov (akými sú napríklad právo obvineného na podanie námietky zaujatosti) zabezpečiť preventívnu nápravu potenciálne nezákonného stavu a vylúčiť takého sudcu z vykonávania úkonov v konkrétnom trestnom konaní, a tým zabezpečiť ústavnú požiadavku nestrannosti súdu ako imanentnej súčasti základného práva na spravodlivý proces.

Povinnosťou senátu rozhodujúceho o námietke zaujatosti nie je za každých okolností vysloviť existenciu zaujatosti sudcu, ale dôsledným a odborným spôsobom skúmať (v tomto prípade obvineným načrtnuté) podozrenia z nezaujatosti resp. nestrannosti sudcu a to z hľadiska jeho vnútorného psychického vzťahu k veci a subjektom konania z pohľadu toho, aké sú subjektívne myšlienkové postupy sudcu, ako aj z hľadiska, či sudca dokáže garantovať požadované záruky vonkajšej nestrannosti z objektívneho hľadiska.

Sťažnostný senát replikuje, že nie je postačujúca existencia skutočnej (subjektívnej) nestrannosti, ale sudca sa musí javiť nestranným aj objektívne (z pohľadu vonkajšieho pozorovateľa), z čoho vyplýva, že subjektívne hľadisko sudcovskej nestrannosti sa musí podriaďovať prísnejšiemu kritériu, ktorým je objektívna nestrannosť.

Zohľadňujúc uvedené je potrebné odkázať na ústavne verifikované dvojetapové posudzovanie nestrannosti konkrétného sudcu (napríklad III. ÚS 39/2021 z 22. júna 2021), aprobované aj konštantnou judikatúrou Európskeho súdu pre ľudské práva (napríklad Boyan Gospodinov v. Bulharsko z 10. septembra 2018, Le Compte, Micallef v. Malta z 15. októbra 2009, Lindon alebo Otchakovsky-Laurens a July v. Francúzsko z 22. októbra 2007), prostredníctvom ktorého sa fázoovo posudzuje skutočná (subjektívna), ako aj vonkajšia (objektívna nestrannosť).

Prostredníctvom testu subjektívnej (skutočnej) nestrannosti sa posudzuje osobné presvedčenie (postoj) konkrétného sudcu vo vzťahu ku konkrétnemu prípadu, resp. osobám vystupujúcich v danom prípade. Povinnosťou sťažnostného súdu je teda skúmať možnú existenciu takých skutočností, ktoré sú spôsobilé vyvrátiť domnienku nestrannosti sudcu. Tieto skutočnosti však nemôžu spočívať na subjektívnych názoroch sťažovateľa, ale musia mať jednak skutočný základ spočívajúci vo vnútornom presvedčení sudcu, musia dosahovať určitú intenzitu a zároveň musia byť objektivizované napríklad v podobe overených výrokov namietaného sudcu, alebo v jeho celkovom správaní sa či v postoji materializovanom do jeho okolia (inak povedané, musia byť zhmotnené a preukázateľné). Optikou (prísnejšieho) testu objektívnej nestrannosti sťažnostný súd skúma (ne)existenciu takých skutočností, ktoré sú spôsobilé vzbudzovať pochybnosti o nestrannosti sudcu, pričom platí tzv. teória zdania. Povinnosťou sťažnostného súdu v tomto prípade je konštatovať existenciu a prípadnú mieru, intenzitu a povahu vzťahu namietaného sudcu k prejednávanej veci a zodpovedať elementárnu otázku, či uvedené vyžaruje nedostatok nestrannosti súdu (uznesenie najvyššieho súdu sp. zn. I TdoVS 5/2024).

Sťažnostný senát po dôslednom preskúmaní (nie len) obvineným namietaných skutočností dospel k jednoznačnému záveru, že rozhodnutie senátu 5T o nevylúčení JUDr. Juraja Klimenta z vykonávania úkonov trestného konania vo veci obvineného je právne správne, dôvodné, zrozumiteľné a dostatočným spôsobom odôvodnené.

Podľa § 32 ods. 6 Trestného poriadku sa o námietke zaujatosti strany, ktorá je založená na tých istých dôvodoch, pre ktoré už raz bolo o takej námietke rozhodnuté, alebo ktorá nebola vznesená bezodkladne podľa § 31 ods. 4 alebo ak je dôvodom námietky len riadny procesný postup orgánov činných v trestnom konaní alebo súdu v konaní, sa nekoná; to platí aj o námietke, ktorá je založená na iných dôvodoch ako dôvodoch podľa § 31.

Obvinený opiera svoju námietku v celom rozsahu o (autointerpretované) závery nálezu Ústavného súdu, ktorý síce vyslovil porušenie jeho základných práv ako následku postupu najvyššieho súdu, pričom však treba poukázať na skutočnosť, že uvedeným postupom došlo k zákonnej sanácii predmetného nedostatku, čím je vec potrebné považovať za *res iure solvus* (vec zákonne vyriešenú).

S odkazom na citované ustanovenie Trestného poriadku je potrebné uviesť, že procesné nedostatky postupu súdu možno odstrániť už v priebehu samotného konania využitím riadnych opravných prostriedkov, ako aj po jeho skončení prostredníctvom mimoriadnych opravných prostriedkov, pričom inštitút námietky zaujatosti neslúži (a ani nemôže slúžiť) na prieskum procesného postupu súdu v trestnom konaní, ktorý obvinený *de facto* namieta.

Nadväzujúc na uvedené je potrebné skonštatovať, že porušenie základných práv procesným postupom najvyššieho súdu síce bolo nálezom Ústavného súdu deklarované, uvedené však nemôže bez ďalšieho zakladať právny podklad pre vyslovenie existencie zaujatosti namietaného sudcu.

Sťažnostný senát po oboznámení sa so sťažnosťou dospel k záveru, že obvinený namietal buď procesný postup JUDr. Juraja Klimenta, ktorý *ex lege* nie je spôsobilým predmetom námietky zaujatosti (§ 32 ods. 6 Trestného poriadku), alebo sa snažil poukázať na rozhodovaciu činnosť namietaného sudcu, čo však taktiež nespĺňa predpoklady taxatívneho výpočtu dôvodov vylúčenia sudcu podľa § 31 Trestného poriadku.

Aplikujúc už spomínaný dvojfázový test nezaujatosti, je možné vo vzťahu k posúdeniu subjektívnej nestrannosti uviesť, že (fakticky jediné) vyjadrenie sudcu na správanie sa obvineného naprieč jeho trestným konaním popísaným aj v napádanom rozhodnutí (str. 7 - 12) nemožno prepojiť s existenciou negatívneho (a ani žiadneho iného) vzťahu namietaného sudcu k osobe obvineného a už vôbec nie vzťahu takej intenzity, že aj napriek zákonom ustanovenej povinnosti by nemohol rozhodnúť nezávisle a nestranne („*sine ira et studio*“).

Ak ide o subjektívny (prísnejší) test nezaujatosti sudcu sťažnostný súd zdôrazňuje, že samotný výkon rozhodovacej činnosti sudcu nemôže byť právne akceptovateľným dôvodom na vyslovenie jeho zaujatosti a to ani v prípade, ak súd vyššej inštancie (alebo mimo všeobecné súdnictvo stojaci Ústavný súd disponujúci špeciálnym okruhom právomocí) dospeje k názoru, že procesný postup sudcu, resp. jeho právny názor neboli ústavnoprávne konformné. Nemožno mať preto žiadnych pochybností o tom, že namietaný sudca sa javí nezaujatým aj z objektívneho (vonkajšieho) hľadiska.

Sťažnostný senát najvyššieho súdu preto dospel k jednoznačnému záveru, že napadnuté uznesenie, ktorým senát najvyššieho súdu rozhodol podľa § 32 ods. 3 Trestného poriadku tak, že sudca súdneho oddelenia 5T najvyššieho súdu JUDr. Juraj Kliment nie je vylúčený z vykonávania úkonov trestného konania v trestnej veci vedenej na tunajšom súde pod sp. zn. 5 Ndt 14/2024 a na Okresnom súde Liptovský Mikuláš, pracovisko Ružomberok pod sp. zn. 8T/53/2023 je správne a založené na dôslednom zvážení všetkých namietaných skutočností.

Z uvedeného dôvodu sťažnostný súd rozhodol tak, ako je uvedené vo výrokovej časti rozhodnutia.

Toto rozhodnutie bolo prijaté pomerom hlasov 5:0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.